

دانشگاه هرمزگان
وزارت آموزش و پرورش
اداره کل آموزش و پرورش استان هرمزگان
معاونت آموزش و پرورش شهرستان جاباب

Third National Conference on Professional Research in Psychology and Counseling

سومین همایش ملی پژوهش های حرفه ای در روانشناسی و مشاوره "با رویکرد از نگاه معلم"

بررسی رابطه تربیت اجتماعی و عدالت خواهی امام علی (ع) از منظر نهج البلاغه

فاطمه بختیاری^۱

۱- کارشناسی علوم تربیتی، آموزگار ابتدایی منطقه انگوران، استان زنجان

Bakhtiari.fa77@gmail.com

چکیده

موضوع عدل و عدالت خواهی یکی از مباحث مهم دین اسلام می باشد و شیعیان، عدل و امامت را جزء اصول دین خود می دانند و اولین مظهر عدل و عدالت خواهی امام علی (ع) هستند و در نهج البلاغه عدالت را از ابعاد مختلف به ویژه عدالت اجتماعی بررسی و تبیین نموده اند و بارزترین جلوه آن در کتاب نهج البلاغه نمود پیدا می کند. به همین علت، مقاله حاضر با هدف بررسی عدالت، ابعاد و وجوه آن و از همه مهم تر تاثیری که می تواند در تربیت اجتماعی نسل آینده و امروز بشری داشته باشد تدوین شده است و با روش کتابخانه ای و بررسی و تحلیل محتوای مطالعات و پژوهش های قبلی و با تکیه بر آموزه های نهج البلاغه در پی پاسخ به سوالات مهم و کاربردی بیان شده است. نتایج بیانگر آن است که الگو گرفتن همه جانبه از امام علی (ع) در اصول و روش ها و دستیابی به کمال فردی و اجتماعی برای تربیت اجتماعی مناسب تاثیر به سزایی خواهد داشت و توجه به رهنمودهای امام علی (ع) برای اداره جامعه اسلامی به نحو احسن و رفع مشکلات در حوزه های مختلف موثر است.

کلمات کلیدی: تربیت اجتماعی، عدالت خواهی، نهج البلاغه، عدل

۱-مقدمه

در نظر بسیاری از اندیشمندان غربی، حقوق طبیعی، قوانین حاکم بر آفرینش و انسان است که برای کمال و سعادت انسان خلق شده و تبدیل ناپذیر است و وظیفه انسان کشف آن است و می باید دولت و حقوق موضوعه براساس آن شکل گیرد تا روابط جامعه به تعادل برسد. عدالت و حقوق طبیعی باید قانون را تکمیل، تصحیح یا تلطیف نماید. عدالت حد وسط در همه امور، برابری فرصتها در میان افراد برابر، اعتدال قوای روحی تحت فرمان عقل، غلبه عقل بر خشم و شهوت و تقسیم کارها براساس استعداد طبیعی است. (رستمی، ۱۳۸۴، ص ۱۳۳) «عدالت» از موضوعاتی است که در اندیشه دینی از زوایای گوناگون به آن پرداخته شده است. از یک سو، به عنوان صفتی از صفات حق تعالی معرفی شده و در علم فلسفه و کلام مورد بحث قرار می گیرد. از سوی دیگر، در علوم مانند علم فقه و علم اخلاق به عنوان یکی از ویژگی های فردی انسان مورد اهتمام فقها و علمای اخلاق می باشد. چنانکه نقش محوری بحث از عدالت در حوزه علوم اجتماعی و سیاسی بر کسی مخفی نیست. قرآن کریم هدف از ارسال پیامبران و انزال کتاب های آسمانی را اقامه عدل و قسط یاد نموده (حدید، ۲۵) و در موارد زیادی به انسان ها فرمان داده تا در رفتار فردی و اجتماعی خود اهل عدالت و دادگری باشند (مائده، ۸). در کلمات معصومان، بخصوص امام علی (ع)، به اهمیت و ضرورت تحقق عدالت در فرد و اجتماع تأکیدهای بسیاری شده است. (احمدی، ۱۳۹۲، ص ۳۸)

عدالت از موقعیتی برخوردار است که بشر از دیر زمان به ضرورت و اهمیت آن پی برده و آن را مایه خوشبختی، نیک زیستی و آرامش خود دانسته و آنچه که درباره این اصل مهم است چگونگی تحقق و اجراپذیری آن است و صرف اعتقاد و ادعا تاثیر عدالت را در جامعه ظاهر نخواهد کرد. (ملکی، ۱۳۸۹، ص ۵۷) طرز فکر اسلام درباره حیات انسانی باعث می شود که عدالت اجتماعی به صورت یک عدالت انسانی درمی آید و فقط به مادیات و اقتصاد بسنده نکرده بلکه به تمام شئون زندگی بشر نظر دارد و عدل یک موضوع حاشیه ای و عرضی نیست که بدون آن فرد و جامعه سعاتمند گردد بلکه بدون آن تار و پود زندگی فردی و اجتماعی گسسته خواهد شد و تحقق